

*Глушко Аліна Дмитрівна,
кандидат економічних наук, доцент
Єрмак Валентин Олександрович, магістрант,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» (Україна)*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЄС В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Формування безпекової політики ЄС, в цілому, є масштабним і складним процесом. Глибоко інтеграційний характер ЄС у питаннях політики та економіки [1], відсутність кордонів між членами ЄС, запровадження спільної валюти тощо, по суті, наближають ЄС до рівня національної наддержави з усім відповідним широкомасштабним спектром питань безпеки і оборони, в тому числі економічної. Необхідність забезпечення економічної безпеки, що передбачає упередження та мінімізацію ризиків, що виникають внаслідок зростання геополітичної конкуренції та швидких технологічних змін, з одночасним збереженням економічної відкритості та конкурентоспроможність, є безперечно актуальною проблематикою сьогодення [2]. Постає гостра необхідність зміна парадигми, щоб узгодити політику ЄС з потребами економічної безпеки [3].

У березні 2022 р. на зустрічі міністрів закордонних справ та оборони країн-членів ЄС було прийнято «Стратегічний компас» – документ, у якому викладене спільне стратегічне бачення політики безпеки та оборони Європейського Союзу [4]. У відповідності до цього документу ЄС акцентує увагу на необхідності забезпечення ефективних багатосторонніх форматів співпраці у різних сферах, заснованих на міжнародному праві. Відповідний порядок наразі грубо порушений розгорнутою війною рф проти України, яка

безпосередньо загрожує європейській безпеці. Окремий акцент був зроблений на Китаї – економічному партнеру й системному конкуренту ЄС, чії асиметричні дії та гібридна політика впливають на глобальне середовище безпеки.

Спільне бачення країн-членів ЄС щодо необхідності зміцнення безпеки, зокрема економічної, втілюється у прийнятті у червні 2023 року Європейської стратегії економічної безпеки. Економічні ризики, що загострюються геополітичними питаннями та технологічними «перегонами» [5], згідно зі Стратегією пропонується мінімізувати шляхом використання тристороннього підходу, який передбачає:

1) сприяння конкурентоспроможності ЄС шляхом зміцнення єдиного ринку, підтримки сильної та стійкої економіки, інвестування в кваліфікацію та сприяння дослідницькій, технологічній та промисловій базі ЄС;

2) захист економічної безпеки ЄС за допомогою низки існуючих політик та інструментів, а також розгляд нових для усунення можливих прогалів. Це буде зроблено пропорційно та чітко, щоб обмежити будь-який негативний неавмисний вплив на європейську та світову економіку;

3) партнерство з якомога ширшим колом партнерів для зміцнення економічної безпеки, в тому числі шляхом просування та завершення торговельних угод, зміцнення інших партнерств, зміцнення міжнародного економічного порядку, заснованого на правилах, і багатосторонніх інституцій, таких як Світова організація торгівлі, та інвестування в сталий розвиток через Глобальний шлюз [6].

З метою реалізації зазначених напрямів щодо зміцнення економічної безпеки ЄС шляхом сприяння конкурентоспроможності ЄС, захисту від ризиків та партнерства з якомога більшим колом країн було прийнято ряд ініціатив, які спрямовані на: подальше посилення захисту безпеки та громадського порядку в ЄС шляхом пропозиції щодо вдосконалення перевірки іноземних інвестицій у ЄС;

стимулювання дискусій та дій для більшої європейської координації у сфері експортного контролю, з повною повагою до існуючих багатосторонніх режимів і прерогатив держав-членів; консультації з державами-членами та зацікавленими сторонами для виявлення потенційних ризиків, пов'язаних із зовнішніми інвестиціями у вузький набір технологій; сприяння подальшим обговоренням того, як краще підтримувати дослідження та розробки, що включають технології з потенціалом подвійного використання; пропонуючи, щоб Рада рекомендувала заходи, спрямовані на посилення наукової безпеки на національному та галузевому рівнях [7].

У січні 2024 року ЄС оприлюднив п'ять оновлених ініціатив щодо реалізації Стратегії. Головною перешкодою для ефективної реалізації стратегічних напрямів забезпечення економічної безпеки слід визначити рівень дотримання країнами-членами визначених рекомендацій та, відповідно, регулювання їхнього законодавства в зазначеному напрямку. Адже питання економічної безпеки традиційно є дуже чутливими.

Таким чином, Європейська стратегія економічної безпеки спрямована на побудову згуртованого геополітичного блоку та сприяє стратегічній автономії ЄС. З іншого боку, прийняття Стратегії є європейською відповіддю на низку зовнішніх потрясінь, пов'язаних, в першу чергу, з російською війною проти України [8]. Європейський Союз визнає, що сучасне геополітичне середовище вимагає додаткової єдності в усьому блоці, і Стратегія є конкретним кроком до досягнення цієї мети, а також створення загальних інструментів для підтримки ініціатив з економічної безпеки.

Література

1. Glushko, A.D. Directions of Efficiency of State Regulatory Policy in Ukrain. *World Applied Sciences Journal*.

Pakistan: International Digital Organization for Scientific Information, 27 (4), 2013, pp. 448-453.

2. Onyshchenko S., Maslii O., Ivaniuk B. The Impact of External Threats to the Economic Security of the Business. 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System: Collection of scientific articles. Atlantis Press, Paris, France, 2019. C. 156–160.

3. European Policy Centre Europe's make-or-break moment: Putting economic security at the heart of the EU's 2024-2029 strategic agenda 2024. URL: <https://epc.eu/en/publications/Europes-make-or-break-moment-Putting-economic-security-at-the-heart~57d26c>

4. A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. Council of the European Union. 21 March 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defencein-the-next-decade/>

5. Onyshchenko, S., Hlushko, A., Kivshyk, O., & Sokolov, A. (2021). Shadow economy as a threat to economic security of the state. *Economics of Development*, 20(4), 24–30. DOI: 10.57111/econ.20(4).2021.24-30.

6. An EU approach to enhance economic security. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_3358

7. Commission proposes new initiatives to strengthen economic security. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_363

8. Social And Economic Security: Threats And Strengthening Targets. A monograph / Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. – E-SCIECE SPACE, WARSZAWA, 2023 – 203 p.

9. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Черв'як А.В. Загрози соціально-економічній безпеці України: монографія. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 375 с.